

Sygn. akt VI RCa 140/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 03 lipca 2019 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Waldemar Pałka (spr.)

Sędziowie: Jolanta Piórkowska

Andrzej Hinz

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Katarzyna Czerniecka

po rozpoznaniu w dniu 03 lipca 2019 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. K.** oraz **małoletnich P. D., G. D., M. D.** reprezentowanych przez przedstawicielkę ustawową **D. K.**

przeciwko **K. D.**

o alimenty i podwyższenie alimentów

na skutek apelacji powódki i małoletnich powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Piszcu

z dnia 28 marca 2019 roku

sygn. Akt III RC 167/18

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 2 w ten sposób, że podwyższa z dniem 28 marca 2019 roku alimenty zasądzone od pozwanego K. D. wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 listopada 2017 roku w sprawie VI RC 16/17 na rzecz małoletnich: P., G. i M. D. do kwot po 600 zł (sześćset złotych) miesięcznie na każdego, łącznie 1800 złotych (jeden tysiąc osiemset złotych) miesięcznie, z kwot po 400 zł na rzecz G. i M. D. i z kwoty po 500 zł na rzecz P. D., a podwyższonych zaskarżonym wyrokiem bez zmiany innych warunków płatności;
2. w pozostałej części apelacje oddala;
3. przyznaje ze Skarbu Państwa Sąd Rejonowy w Piszcu adwokatowi T. K. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) powiększoną o podatek VAT za pomoc prawną udzieloną z urzędu stronie powodowej.

Sygn. akt VI RCa 140/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 marca 2019 r. Sąd Rejonowy w Piszcu III Wydział Rodzinny i Nieletnich, w sprawie o sygn. akt III RC 167/18 podwyższył z dniem 4 października 2018 r. do kwoty 500 zł alimenty zasądzone wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 listopada 2017 r. w sprawie o sygn. akt VI RC 16/17 od pozwanego K. D. na rzecz małoletniego powoda P. D.. W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, iż pozwany jest ojcem małoletnich powodów. W trakcie rozwodu P. D. cierpiał na (...), miał problemy laryngologiczne oraz ze zgryzem. Uczęszczał na terapię w poradni pedagogiczno-psychologicznej. Pozostali małoletni byli zdrowi. D. K. pracowała jako sprzedawca za wynagrodzeniem 1600-1900 zł. Mieszkała z synami na stacji, za co płaciła czynsz w wysokości 700-800 zł. Pozwany w trakcie rozwodu pracował jako kierowca za wynagrodzeniem 2400 zł netto, którą następnie zmienił na tożsamą za wynagrodzeniem 3400 zł brutto. Ponadto uzyskiwał również diety w wysokości 2300 zł. Spłacał także kredyt zaciągnięty wspólnie z D. K. z miesięczną ratą 1200 zł oraz indywidualny kredyt na zakup (...) z ratą miesięczną 700 zł. Następnie pozwany doznał (...)i otrzymywał jedynie zasiłek chorobowy w wysokości 1600 zł, z którego dokonywano potrąceń egzekucyjnych, w konsekwencji czego pozwany pozostawało 490 zł.

Dalej Sąd wskazał, iż aktualnie małoletni uczęszczają do szkoły podstawowej, gdzie korzystają z obiadów. P. D. ma założony aparat ortodontyczny. W związku z tym musi chodzić na wizyty u ortodonta co 3-4 tygodnie, których koszt to 150 zł. D. K. nadal pracuje jako sprzedawca za wynagrodzeniem 1600-2400 zł. Nadal uzyskuje świadczenia z programu 500+, ale tylko na dwoje młodszych dzieci. Dochody rodziny obniżyły się łącznie o 1340 zł. Jest prowadzony w stosunku do niej egzekucja komornicza w związku z niespłaconym kredytem mieszkaniowym na kwotę 160000 zł, przez co zabierane jest jej około 30% wynagrodzenia. Sytuacja mieszkaniowa powódki nie zmieniła się. Pozwany zamieszkał obecnie w R. u ciotki. Za opłaty mieszkaniowe uiszcza kwotę 500 zł. Nadal pracuje w (...)za wynagrodzeniem 2350 zł brutto, do którego otrzymuje diety w wysokości 40 euro. Również w stosunku do pozwanego prowadzone jest postępowanie egzekucyjne związane z niespłaconym kredytem mieszkaniowym oraz zainicjowane przez małoletnich powodów z uwagi na niepłacenie alimentów. Korzysta z pomocy finansowej rodziny. Po wszelkich potrąceniach otrzymuje od pracodawcy 900 zł. Rzadko widuje się z dziećmi.

Uzasadniając wyrok Sąd Rejonowy wskazał na art. 133 § 1 i 135 § 1 kro. Podniósł, iż rodzic nie może uchylić się od obowiązku alimentacyjnego na rzecz dzieci tylko, dlatego że stanowiłoby to dla niego nadmierny wydatek. W opinii Sądu Rejonowego powódka nie wykazała zwiększenia potrzeb małoletnich powodów G. i M. D.. Uzasadniony wzrost wydatków pojawił się tylko w stosunku do P. D.. Utrata świadczeń socjalnych podyktowana była polepszeniem sytuacji finansowej powódki. Pozwany z uwagi na rzadszy kontakt z małoletnimi winien w większym stopniu partycypować w kosztach ich utrzymania. Sąd nie uwzględnił powództwa matki małoletnich, gdyż nie udowodniła ona okoliczności pogorszenia sytuacji finansowej w związku z rozwodem.

Z w/w wyrokiem nie zgodzili się powodowie, zarzucając mu:

- a) Obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 135 §1 i 2 kro poprzez błędną wykładnię, co doprowadziło do obciążenia pozwanego obowiązkiem alimentacyjnym w kwocie niższej niż żądanie podczas gdy sytuacja finansowa i możliwości zarobkowe pozwanego a także fakt, iż w większości starania o dostarczenie środków utrzymania i wychowania małoletniemu czyni matka uzasadnia określenie świadczenia alimentacyjnego na wyższym poziomie,
- b) Naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie art. 233 §1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające a braku wszechstronnej analizy zebranego materiału dowodowego oraz uchybieniu zasadom logicznego rozumowania oraz zasadom doświadczenia życiowego,
- c) Sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia z treścią zebranego materiału dowodowego polegającą na niezasadnym uznaniu, że pozwany winien partycypować w utrzymaniu synów w kwocie wyższej aniżeli D. K. podczas gry usankcjonowany wydanym orzeczeniem stan rzeczy sprawia, iż to na barkach przedstawicielki ustawowej spoczywa w większości ciężar utrzymania synów.

W konsekwencji tak poczynionych zarzutów powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie żądania w całości. W uzasadnieniu wskazano, iż błędnie zinterpretował w kontekście niniejszej sprawy art. 135 §1 i 2 kro, co doprowadziło do obciążenia pozwanego poniżej jego zdolności zarobkowych i finansowych. Koszty życia małoletnich wzrosły znacznie. Fakt posiadania zobowiązań kredytowych nie może wpływać na udział rodzica w partycypowaniu w uzasadnionych kosztach utrzymania małoletnich. Ciężar finansowy w większym stopniu leży na

matce. Rozwód z pozwanym pociągnął za sobą istotne pogorszenie sytuacji życiowej powódki, w związku z czym pozwany winien płacić na jej rzecz alimenty.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie w całości. Odnosząc się do zarzutów powodów stwierdził, iż nieprawidłowy jest zarzut naruszenia art. 233 kpc, gdyż Sąd dokonał prawidłowej interpretacji dowodów oraz poczynił spójne i logiczne ustalenia. Sytuacja finansowa pozwanego jest ciężka i pogorszyła się od momentu rozvodu. Nie ma przy tym możliwości podjęcia dodatkowej pracy zarobkowej. Z uwagi na rodzaj pracy nie może w pełni realizować ustalonych kontaktów z małoletnimi.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powodów zasługuje na częściowe uwzględnienie, a apelacja matki małoletnich zasługuje na oddalenie

Po pierwsze jednak należy podkreślić, iż Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie. Materiał dowodowy zgromadzony przez Sąd I instancji jest również wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. Sąd I instancji w uzasadnieniu orzeczenia rozważał szczegółowo sytuację materialną i życiową stron. Sąd II instancji przyjmuje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji jako swoje, niemniej wysnuł na ich podstawie nieco odmienne wnioski.

Materialnoprawną podstawę do zmiany orzeczenia alimentacyjnego stanowi art. 138 kro, zgodnie z którym „W razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego.” Przez "zmianę stosunków" należy rozumieć zmianę okoliczności istotnych z punktu widzenia ustawowych przesłanek obowiązku alimentacyjnego i zakresu świadczeń alimentacyjnych. Zatem nie każda zmiana w życiu obowiązanego czy uprawnionego do alimentów będzie podstawą do zmiany orzeczenia alimentacyjnego, w szczególności jeśli nie mają charakteru trwałego, zasadniczego, i nie wyczerpują przesłanek, które w istotny sposób wpływają na istnienie czy zakres obowiązku alimentacyjnego.

Rozpatrując roszczenia alimentacyjne koniecznym jest odniesienie się do sytuacji małoletnich. W opinii Sądu odwoławczego sytuacja wszystkich małoletnich niewątpliwie się zmieniła. W szczególności pogorszyła się ich sytuacja finansowa. Nie mają jednak racji skarżący, iż uzasadnienia do zwiększenia obowiązku alimentacyjnego należy upatrywać w samym fakcie upływu czasu. Od wyroku rozwodowego minęły niespełna dwa lata. Sąd nie widzi w tak krótkim okresie czasu usprawiedliwienia dla istotnego wzrostu uzasadnionych potrzeb małoletnich. Powodowie również w chwili orzekania w wyroku pierwotnym znajdowali się w fazie intensywnego rozwoju, wymagali częstych zmian ubrań i wyżywienia. Wzrost cen również nie nastąpił w tym czasie w tak intensywny sposób, aby uzasadnić wzrost obowiązku w stosunku do każdego z uprawnionych aż o kwotę 400 zł.

Niewątpliwie dodatkowym kosztem w utrzymaniu P. D. są koszty aparatu ortodontycznego oraz wizyt u ortodonta. Małoletni uczęszcza na te wizyty regularnie, co najmniej raz w miesiącu a ich koszt to około 150 zł miesięcznie. Matka małoletnich utraciła również świadczenie 500+ na najstarszego syna, a także zasiłek rodzinny w wysokości 480 zł. Łączna utrata dochodu to około 1300 zł. Ciężko jest zatem uznać, aby sytuacja małoletnich nie uległa pogorszeniu na skutek utraty tak znacznego dochodu.

Nie bez znaczenia jest również zmiana w możliwościach zarobkowych pozwanego. W momencie orzekania w sprawie pierwotnej przebywał on na zasiłku chorobowym z uwagi na doznany wypadek. Możliwości zarobkowe pozwanego były zatem niskie. W chwili obecnej, mogąc już pracować zarobkowo, jego możliwości zarobkowe wzrosły znacznie i z całą pewnością są na poziomie znacznie wyższym niż deklarowane. W związku z wykonywaną pracą pozwany otrzymuje również diety. Pozwany jest młodym, zdrowym mężczyzną z dużym doświadczeniem jako kierowca zawodowy. W jego zawodzie zarobki kształtują się na poziomie znacznie wyższym niż minimalne. Sąd jest też świadom, iż w branży pozwanego część dochodów jest ukrywana w celu ominięcia zobowiązań podatkowych lub egzekucji komorniczych. Możliwości zarobkowe pozwanego są z całą pewnością wyższe niż powódki.

Jako iż powódka jest głównym opiekunem małoletnich i ponosi większy ciężar osobistych starań o wychowanie i utrzymanie małoletnich, pozwany winien w większym stopniu partycypować w kosztach utrzymania małoletnich, aby niejako wyrównać osobiste starania powódki. Pozwany w toku procesu nie negował tego faktu. Wręcz przeciwnie, sam stwierdził, że jego sytuacja zawodowa nie pozwala mu na zajmowanie się synami w takim samym stopniu jak powódka.

Ustalenie wystąpienia "zmiany stosunków" oraz jej wpływu na wysokość świadczeń alimentacyjnych należnych uprawnionemu, wymaga porównania stanu istniejącego w chwili orzekania o alimentach ze stanem istniejącym w czasie rozpoznawania powództwa wytoczonego na podstawie art. 138 kro. Sąd w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 lutego 1981 r., III CRN 21/81 (OSNCP 1981, Nr 11, poz. 217), iż "jedynie zmiana stosunków zaistniała po zamknięciu rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku zasądającego alimenty, może uzasadniać żądanie zmniejszenia lub ograniczenia czasu trwania świadczeń alimentacyjnych (...) Tylko takie rozwiązanie może być uznane za nienaruszające wyrażonej w art. 365 § 1 kpc zasady, iż orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i inne organy państwowe".

Tak więc uznając, że opisana wyżej zmiana stosunków dotyczy zarówno wszystkich małoletnich powodów, ale również i pozwanego. Przy czym w odniesieniu do powodów jest to zmiana na gorsze, a w odniesieniu do pozwanego na lepsze i dlatego też, na podstawie art. 386 § 1 kpc, należało skorygować zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższyć alimenty na wszystkich małoletnich powodów do jednakowej kwoty po 600 złotych na każdego z uwzględnieniem treści zaskarżonego wyroku w odniesieniu do małoletniego P. D..

Podwyższenie tych alimentów niewątpliwie zrekompensuje częściowo utratę świadczeń, które otrzymywała ich matka w związku z pozostawieniem ich pod jej bezpośrednią pieczęcią i nie przekroczy możliwości majątkowych i zarobkowych pozwanego.

W ocenie sądu rzeczywistą podstawą zmiany sytuacji strony powodowej było zaprzestanie spłacania kredytu wspólnie zaciągniętego przez powódkę i przez pozwanego. Decyzja ta, w ocenie sądu, winna obciążać oboje kredytobiorców, a nie ich małoletnie dzieci i skutki pogorszenia sytuacji w ich gospodarstwach domowych powinni ponieść oni oboje. Takie to rozumowanie legło u podstaw uznania, że nie tylko pozwany ma ponosić konsekwencje wszczęcia egzekucji również przeciwko powódce a matce dzieci.

Odnosząc się do żądania powódki o zasądzenie alimentów na jej rzecz, wskazać należy, iż Sąd odwoławczy również nie doszukał się uzasadnienia dla tego roszczenia.

Sytuacja majątkowa powódki nie pogorszyła się przez orzeczenie rozwodu. Twierdzenia w tym zakresie pozostają gołosłowne. Wręcz przeciwnie, od tego czasu powódka uzyskała awans zawodowy, na skutek którego zarabia obecnie więcej niż pierwotnie. Wszystkie podnoszone przez powódkę okoliczności jej dotyczące, a mające uzasadnić zasądzenie na jej rzecz alimentów, występowały również w momencie orzekania rozwodu.

Roszczenia powódki, o czym wspomniano wyżej, nie może również uzasadniać obciążenie jej wspólnym zobowiązaniem kredytowym. Wyrównaniu tych kosztów służą zupełnie inne instrumenty prawne, z których powódka może skorzystać. Zasądzenie na tej podstawie alimentów na jej rzecz stanowiłoby dla pozwanego de facto formę kary za dopuszczenie do rozpadu pożycia małżeńskiego między stronami.

W orzecznictwie konsekwentnie podkreśla się, że obowiązek przewidziany w art. 60 § 2 KRO ma charakter alimentacyjny, a nie odszkodowawczy (wyrok SN z 8.6.1976 r., III CRN 88/76, OSNC 1977, Nr 2, poz. 33). Takie stanowisko zdecydowanie przeważa również w doktrynie. Zarówno z treści, jak i funkcji art. 60 § 2 KRO wynika, że zaspokajanie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego następuje przez dostarczanie mu środków utrzymania, co – m.in. w świetle wyraźnego brzmienia art. 128 KRO – stanowi istotę każdego obowiązku alimentacyjnego. Nie można tracić z pola widzenia, że ustawodawca korzysta z pewnej swobody w określeniu przesłanek obowiązku alimentacyjnego. Oznacza to, iż obowiązek alimentacyjny wynikający z komentowanego przepisu nie stanowi dla obowiązanego swoistej kary za wyłączną winę w rozpadzie pożycia, a gwarancję dla małżonka niewinnego, iż jego

poziom życia nie ulegnie istotnemu pogorszeniu. Nie można zatem wywodzić uprawnienia w tym zakresie z samego faktu obarczenia drugiego małżonka wyłączną winą za rozpad pożycia małżeńskiego. Koniecznym jest również wykazanie istotnego pogorszenia sytuacji majątkowej i zarobkowej uprawnionego. Temu obowiązkowi powódka nie podołała.

W związku z powyższymi rozważaniami orzeczono jak w sentencji wyroku. O przyznanej kwocie za pomoc prawną udzieloną z urzędu orzeczono na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu

Andrzej Hinz W. J. P.